

Vergaderjaar 2021–2022

32 813

Kabinetsaanpak Klimaatbeleid

32 847

Integrale visie op de woningmarkt

Nr. 1088

BRIEF VAN DE MINISTER VOOR VOLKSHUISVESTING EN RUIMTELIJKE ORDENING

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 13 september 2022

Met deze brief informeer ik uw Kamer over verbeterde financieringsmogelijkheden in het Nationaal Warmtefonds en andere ontwikkelingen in de warmtetransitie in de gebouwde omgeving en de ondersteuning aan gemeenten. Ook informeer ik uw Kamer over de uitbreiding van verbeterjehuis.nl. Aan diverse moties geef ik met deze brief invulling.

Met de verbeterde financieringsmogelijkheden, inzet van gemeenten en een goede informatievoorziening kan ik de versnelling van verduurzaming verder faciliteren. Aan het aantal aanvragen voor de Investeringssubsidie duurzame energie (ISDE) is te zien dat veel woningeigenaren aan de slag gaan met verduurzaming. In het eerste half jaar van 2022 zijn er al net zo veel aanvragen binnen gekomen als in heel 2021. Bij het Nationaal Warmtefonds zijn de aanvragen voor financiering ongeveer verdubbeld. Ook het aantal mensen dat verduurzaming financiert met een hypotheek laat een stijging zien.

Bij deze brief treft u een afschrift van een brief aan gemeenten waarin ik hen informeer over de hoofdlijnen van het programma versnelling verduurzaming gebouwde omgeving (PVGO)¹ en hun betrokkenheid en rol hierin. Daarbij beschrijf ik tevens de aanpak energiearmoede en is een informatiepakket verstrekt ten behoeve van deze aanpak.

Nationaal Warmtefonds | 0% rente op financiering lage inkomens

Zoals aangekondigd in het PVGO, verbetert het Nationaal Warmtefonds in 2022 zijn financieringsmogelijkheden om te zorgen dat woningeigenaren verduurzaming tegen aantrekkelijke voorwaarden kunnen financieren.

¹ Over dit programma bent u op 1 juni 2022 schriftelijk geïnformeerd, Kamerstukken 32 847 en 32 813, nr. 911.

Vanaf 1 november 2022 0% rente voor woningeigenaren met een laag inkomen

Op 1 november 2022 start het Warmtefonds met het aanbieden van financiering met 0% rente voor woningeigenaren met een inkomen tot 45.014 euro bruto². Het Warmtefonds biedt deze 0% rente, omdat we in onderzoeken zien dat lagere inkomens minder vaak kiezen voor energiebesparing. Een belangrijke reden hiervoor is het gebrek aan goede financieringsmogelijkheden. Voor woningeigenaren met een laag inkomen telt de rente op een lening relatief zwaarder, aangezien ze een lager inkomen hebben en minder mogelijkheden voor fiscale aftrek.

Uit de evaluatie van het Nationaal Energiebespaarfonds (PWC, 2021) komt naar voren dat het fonds (de voorganger van het Warmtefonds) lagere inkomens minder bereikt dan hogere inkomens. PWC beveelt in de evaluatie aan om sterker onderscheid te maken in doelgroepen, met name de lage inkomens. Een beperkt deel van de woningeigenaren valt onder deze inkomensgrens. Het vragen van 0% rente geeft deze groep naar verwachting een goede extra prikkel om te verduurzamen. De grens van 45.014 euro bruto is overgenomen uit de huurregelgeving, omdat deze daar een vergelijkbare sociaal kwetsbaardere groep definieert. Het is de inkomensgrens op huishoudniveau die wordt aangehouden bij het beschikbaar stellen van sociale huurwoningen³.

Financiering Warmtefonds voor woningeigenaren zonder leenruimte

Voor woningeigenaren zonder leenruimte, die normaal gesproken geen financiering kunnen krijgen, heeft het Warmtefonds sinds juli 2021 in wijkaanpakken van gemeenten en corporaties een verantwoord financieringsproduct voor verduurzaming: de Energiebespaarhypotheek. Mede naar aanleiding van de motie van de leden Dik Faber en Van Eijs⁴ start het Warmtefonds in oktober 2022 ook buiten wijkaanpakken van gemeenten met financiering voor woningeigenaren zonder leenruimte. Het gaat om een consumptieve financiering (zonder hypotheek) voor verduurzaming van de eigen woning, vooralsnog tot maximaal 5.000 euro. Het gaat om verantwoorde financiering: de woningeigenaren betalen rente en aflossing naar draagkracht en het restschuldrisico wordt gedragen door het Nationaal Warmtefonds. Deze groep betaalt ook 0% rente. Met het Warmtefonds bezien we nog of een iets hoger maximaal leenbedrag voor deze doelgroep buiten een wijkaanpak verantwoord is.

Financiering voor woningeigenaren boven de 75 jaar

Sinds februari 2022 verstrekt het Warmtefonds financiering aan woningeigenaren met een leeftijd boven de 75 jaar. Dit leidt inmiddels tot tientallen aanvragen per maand uit die groep.

Financiering voor kleine VvE's (minder dan 8 appartementen)

In november 2022 start het Warmtefonds met het verstrekken van financiering aan kleine VvE's (minder dan 8 appartementen). Ook de subsidies voor VvE's worden vanaf 1 januari 2023 verbeterd. Dit zijn belangrijke stappen bij het verder helpen van VvE's bij verduurzaming.

² In de eerste helft van oktober zal het Warmtefonds al starten met financiering tegen 0% rente voor woningeigenaren met een inkomen tot 40.000 euro bruto. Het Warmtefonds zal hier verder over communiceren.

³ Besluit toegelaten instellingen volkshuisvesting 2015, artikel 16, 1e lid.

⁴ Kamerstuk 32 813, nr. 605.

Toevoeging twee proeftuinen aardgasvrije wijken aan derde ronde

Op 10 maart 2022 heb ik uw Kamer geïnformeerd⁵ over de selectie van de derde en laatste ronde proeftuinen in het kader van het programma aardgasvrije wijken (PAW). Het doel van het PAW is om te leren op welke wijze de wijkgerichte aanpak kan worden ingericht en opgeschaald. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van proeftuinen en een kennis- en leerprogramma. In de derde ronde zijn 14 nieuwe proeftuinen toegevoegd.

Naar aanleiding van de motie van de leden Thijssen, Bromet en Teunissen⁶ heb ik tijdens het tweeminutendebat van 19 april (Handelingen II 2021/22, nr. 74, item 43) toegezegd te kijken wat mogelijk is ten aanzien van een aantal afvallers. Het verheugt me u te kunnen meedelen dat er middelen beschikbaar zijn gekomen om twee waardevolle proeftuinen aan het geheel toe te voegen. Bij de selectievergadering van de Adviescommissie aardgasvrije wijken, zijn de aanvragen van de gemeenten Leidschendam-Voorburg en Noardeast-Fryslân aangemerkt om te selecteren, indien er meer budget beschikbaar zou komen.

In de 1^e suppletoire begroting, welke inmiddels is aangenomen door uw Kamer en door de Eerste Kamer, is een kasschuif opgenomen waarmee 10 miljoen euro van het PAW-budget van 2027 naar 2022 is verplaatst. Hierdoor is er budget beschikbaar om deze twee aanvragen te selecteren. Met deze toevoegingen komt het aantal proeftuinen in totaal op 66. Er resteren geen middelen in latere jaren om nu nog extra proeftuinen te kunnen toekennen.

Met Leidschendam-Voorburg komt er een proeftuin bij waarin thermische energie uit drinkwater op grote schaal zal worden toegepast, een aanpak waarvan veel te leren valt. Het participatietraject is slim ingericht, bewoners kunnen onder andere vooraf op verschillende manieren ervaren wat de aanpassingen betekenen.

De aanpak in het dorp Anjum in Noardeast-Fryslân is een initiatief van de lokale energiecoöperatie, gefaciliteerd door de gemeente en kent een sterk vormgegeven participatieproces. De communicatie zal veelal komen uit de coöperatie en dorpsverenigingen zelf. De aanpak koppelt zowel fysieke als sociale opgaven aan het aardgasvrij maken van het dorp. De uitkering van de middelen voor deze twee proeftuinen vindt plaats via een specifieke uitkering (SPUK). De basis hiervoor is de Regeling die voorziet in de wijziging van de Regeling specifieke uitkering derde ronde aardgasvrije wijken, die omstreeks nu bekend wordt gemaakt en de dag na bekendmaking in werking zal treden. De nieuwe geselecteerde aanvragen, inclusief bijbehorende bijlagen (plan van aanpak, wijkanalyse en de businesscases) zal ik binnen enkele weken openbaar maken via de websites www.rijksoverheid.nl en www.aardgasvrijewijken.nl.

Bestedingsplan Nationaal Programma Lokale Warmtetransitie

De leer- en ontwikkelactiviteiten van het PAW en van het Expertise Centrum Warmte (ECW) gaan per 1 januari 2023 integraal op in het nieuwe Nationale Programma Lokale Warmtetransitie (NPLW), dat zich richt op de ondersteuning van alle gemeenten (zoals vermeld in het PVGO). De 66 geselecteerde proeftuinen zijn de koplopers en blijven daarom belangrijke partners van het NPLW om leerervaringen op te doen, beleidsmatige knelpunten op te halen en kennis en goede voorbeelden te

⁵ Kamerstuk 32 847, nr. 877.

⁶ Kamerstuk 32 813, nr. 1022.

delen. Het NPLW is een interbestuurlijk programma van het Rijk, VNG en IPO, samen met Netbeheer NL en Aedes. Het NPLW is 1 januari 2023 operationeel.

Conform bestuurlijke afspraken, wordt vanuit de uitvoeringskosten aan medeoverheden 15 miljoen euro per jaar beschikbaar gesteld voor het NPLW. Van deze 15 miljoen euro wordt 6 miljoen euro besteed aan de activiteiten op nationaal niveau, waaronder apparaatskosten en uitvoeringsmiddelen en wordt 9 miljoen euro besteed aan de regionale ondersteuningsstructuur. De globale onderbouwing van het voorstel voor de inzet van het budget voor het NPLW treft u ter kennisneming aan in de bijlage. Het NPLW zal komende maanden worden opgebouwd en verder vorm gaan krijgen binnen de geschetste budgettaire kaders. Conform het ROB-rapport worden de uitvoeringslasten gekoppeld aan de uitvoering van de medeoverheden in het Klimaatakkoord opnieuw geëvalueerd. De inzet is dit onderzoek in 2024 gereed te hebben en hierover interbestuurlijke afspraken te maken met het oog op de begroting na 2025 en verder.

Uitbreiding verbeterjehuis.nl

Op 3 oktober aanstaande zal verbeterjehuis.nl worden uitgebreid, waardoor woningeigenaren de klantreis van oriëntatie tot en met het inschakelen van een uitvoerder en financier eenvoudig kunnen afleggen. Sinds 1 januari 2020 is de eerste versie van het platform verbeterjehuis.nl al beschikbaar⁷. De woningeigenaar kan al op verbeterjehuis.nl terecht voor oriënterende informatie, een snelle verbetercheck, informatie over beschikbare subsidies en het opzoeken van gemeentelijke of regionale energieloketten. Met ruim 1 miljoen bezoeken in de eerste helft van 2022 wordt de site goed gevonden.

Vanaf oktober worden woningeigenaren op verbeterjehuis.nl aan de hand van een uitgebreide tool en digitale 3D-beelden van de woning verdergaand ondersteund bij het kiezen voor een verduurzamingsmaatregel of -pakket. Daarbij wordt inzichtelijk gemaakt of met de maatregelen aan de isolatiestandaard⁸ wordt voldaan waardoor de woning voorbereid is op de toekomst. Slimme zoek- en filtermogelijkheden kunnen helpen bij het vinden van aanbieders en financiers van verduurzamingsmaatregelen op verbeterjehuis.nl en het offerteproces zoveel mogelijk ondersteunen.

De rekenkern waarmee op verbeterjehuis.nl besparingseffecten worden berekend zal met de uitbreiding van het platform ook worden vernieuwd. De verbetercheck die al op verbeterjehuis.nl te gebruiken is, zal dan ook gebruik maken van de nieuwe rekenkern. De nieuwe rekenkern is gebaseerd op de maatwerkadviesmethode van de NTA 8800 die wordt ontwikkeld onder regie van ISSO. Bovendien is deze methode gevalideerd, zodat de berekende besparingseffecten op verbeterjehuis.nl beter aansluiten bij gemeten energiegebruik.

Een adviesgroep bestaande uit onder andere verschillende brancheorganisaties, de VNG en Milieu Centraal is bij de ontwikkeling van de aanvullende functionaliteiten van verbeterjehuis.nl betrokken. Om optimale transparantie en toelichting te bieden over de uitgangspunten en achtergrondinformatie waarop verbeterjehuis.nl is gebaseerd wordt een

⁷ De eerste versie van verbeterjehuis.nl is ontwikkeld door Milieu Centraal en ontstaan door integratie van drie eerdere websites van Milieu Centraal, namelijk: energiesubsidiewijzer.nl, energiebesparendoejenu.nl en de eerste versie van verbeterjehuis.nl. Energiebesparendoejenu was de campagnesite van de gelijknamige campagne van BZK en EZK voor energiebesparing in woningen.

⁸ Kamerstukken 30 196 en 32 813, nr. 749.

kennisbank ontwikkeld. In de kennisbank worden onder andere de gehanteerde rekenmethode, de kostenkentallen van maatregelen⁹, de wijze waarop wordt omgegaan met de data op het platform en het gehanteerde model voor vergoedingen voor bepaalde diensten beschreven of toegelicht. Een doel van de kennisbank is naast transparantie ook om tot zoveel mogelijk eenduidigheid van informatie aan woningeigenaren te komen. Professionele partijen, inclusief energielokketten, kunnen van de informatie in de kennisbank gebruik maken zodat woningeigenaren bij hen dezelfde informatie als op verbeterjehuis.nl kunnen krijgen.

De wijze waarop kwaliteit van aanbieders van verduurzamingsmaatregelen inzichtelijk wordt gemaakt op het platform wordt ook in de kennisbank beschreven. Zo worden certificering, keurmerken, branchelidmaatschappen, geschillenregelingen en reviews van aanbieders op het platform getoond. Ook kunnen aan de hand van deze kwaliteitsindicatoren de aanbieders worden gesorteerd. Om te komen tot eenduidige definities en duiding van kwaliteitsaspecten, is gestart met een verkenning voor de ontwikkeling van een referentiekader door NEN. Deze verkenning wordt dit jaar afgerond. Aan de hand van een referentiekader kan worden gezien of kwalitatieve eisen kunnen worden geformuleerd voor aanbieders op het platform.

Met de functionaliteiten waarmee verbeterjehuis.nl wordt uitgebreid kunnen woningen op relatief eenvoudige wijze vergaand worden digitaliseerd. Om deze digitalisering verder in te bedden in een digitaal stelsel wordt met verbeterjehuis.nl ook aansluiting gezocht met het digitaal stelsel gebouwde omgeving (DSGO) dat wordt ontwikkeld. Dit stelsel heeft tot doel dat op een veilige en hoogwaardige manier data uitgewisseld kan worden tussen partijen. Vergaande digitalisering vormt een belangrijke basis voor industrialisatie en innovatie in de bouw. Onder andere hiervoor en voor een goede ontsluiting van de transitievisies warmte en de uitvoeringsplannen van gemeenten zal na de uitbreiding in oktober gezien worden of verbeterjehuis.nl verder doorontwikkeld kan worden.

Motie Bontebal en Grinwis | Subdoelstelling aardgasreductie

Deze motie¹⁰ verzoekt om in het beleid voor de verduurzaming van de gebouwde omgeving ook een subdoelstelling voor aardgasreductie op te nemen. Daarin is inmiddels voorzien in het PVGO (hoofdstuk 3). Daarin is opgenomen dat een reductie van 12,6 Mton CO₂ overeenkomt met het verminderen van het aardgasgebruik van 7 miljard m³ aardgas.

Motie Beckerman c.s. | Subsidie één energiebesparende maatregel

In de motie van de leden Beckerman, Bromet, Thijssen en Teunissen wordt de regering verzocht per direct ook voor één energiebesparende isolatiemaatregel subsidie te verstrekken in de Investeringssubsidie duurzame energie en energiebesparing (ISDE), hierbij het gemiddelde subsidiepercentage van 30% in te voeren en niet te wachten tot volgend jaar¹¹.

⁹ In opdracht van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland wordt hiervoor periodiek onderzoek uitgevoerd.

¹⁰ Kamerstuk 32 813, nr. 1013.

¹¹ Kamerstuk 32 813, nr. 1018.

Zoals ik in het tweeminutendebat van 19 april heb toegezegd, zullen met ingang van 1 januari 2023 enkelvoudige maatregelen die vanaf 2 april 2022 zijn uitgevoerd subsidie krijgen bij de ISDE (mits ze voldoen aan de voorwaarden), maar zal voor één maatregel echter niet 30% subsidie worden gegeven. Voor één maatregel zal een subsidiepercentage van ongeveer 15% gelden.

Uit onderzoek komt naar voren dat de tweemaatregel in de ISDE woningeigenaren stimuleert om méér maatregelen in één keer te nemen. Dit komt ten goede aan de doelmatigheid van de regeling. Met een subsidiepercentage van ongeveer 30% voor twee of meer maatregelen en 15% voor één maatregel wordt het nemen van meerdere maatregelen zoveel mogelijk gestimuleerd, maar is het tegelijk wel mogelijk subsidie aan te vragen voor één maatregel. Niet in iedere situatie is het namelijk mogelijk om meerdere maatregelen tegelijk te nemen. De aanpak voor de isolatiesubsidieregelingen is ook opgenomen in het PVGO en ligt in lijn met het Manifest Nationaal Isolatieprogramma.

Motie De Groot c.s. | Energiegebruik, kosten en monitoring warmtepompen

De motie van het lid de Peter de Groot c.s.¹² roept de regering op in gesprek te gaan met de sector over hoe de verlaging van energiegebruik en kosten in de uitvoering geborgd kunnen worden. Daarnaast roept de motie op globaal de verlaging van het energiegebruik en kosten in de praktijk te monitoren. In afstemming met het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat geef ik hierbij aan hoe het kabinet invulling geeft aan deze motie.

De Minister voor Klimaat en Energie coördineert het programma hybride warmtepompen. Onderdeel hiervan is het Actieplan Hybride Warmtepompen, dat recent naar uw Kamer is verzonden¹³. Hierin zijn afspraken gemaakt met verschillende partijen die de sector vertegenwoordigen. De afspraken gaan onder andere over het verkorten van de installatietijd, over het opschalen van productie, over de beschikbaarheid van duurzame installaties en over eenduidige monitoring en communicatie. In het kader van dit actieplan wordt vanuit het Rijk zeer regelmatig overleg gevoerd met de sector. Hiermee wordt invulling gegeven aan het eerste deel van de motie: het gesprek met de sector over hoe verlaging van energiegebruik en kosten in de uitvoering geborgd kunnen worden.

Om invulling te geven aan het tweede deel van de motie dat oproept tot het globaal monitoren van de verlaging van het energiegebruik en de kosten in de praktijk zijn verschillende routes ingezet:

- Uit de installatiemonitor is afgelopen winter middels het uitlezen van slimme meters gebleken dat een hybride warmtepomp een significante besparing geeft op het energiegebruik¹⁴. Er wordt gewerkt aan een volgende update van de installatiemonitor die inzet op nog meer diversificatie van type woningen en installaties.
- Met het demonstratieproject hybride warmtepompen wordt het functioneren van de hybride warmtepompen nauwkeurig gevolgd door het uitlezen van de verwarmingsinstallatie zelf¹⁵. In het project worden hybride warmtepompen van verschillende fabrikanten en bij verschillende woningtypen gemeten. Dit zorgt o.a. voor inzicht in de toepasbaarheid, besparingen, prestaties en het comfort van het gebruik.

¹² Kamerstuk 32 813, nr. 1020.

¹³ Kamerstukken 32 813 en 32 847, nr. 1062.

¹⁴ Eindrapportage-Installatiemonitor-v2.1.pdf.

¹⁵ www.demoprojecthybride.nl.

- In de sector worden initiatieven ontwikkeld om via de slimme meter het functioneren van het verwarmingssysteem uit te lezen. Hiermee wordt het mogelijk om bewoners gericht advies te geven welke verwarmingsinstallatie mogelijk is bij de huidige woning en wordt het mogelijk om na installatie makkelijk te controleren of de installatie naar verwachting functioneert.
- Er wordt een door de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland gefaciliteerd kennisplatform voor professionals ingericht. Hier kan gevalideerde informatie uit bovenstaande en andere trajecten worden gedeeld zodat de verschillende bij de transitie betrokken partijen eenzelfde kennisbasis hebben.

Motie De Groot c.s. | Ventilatie in Nationaal Isolatieprogramma

Ventilatie en isolatie moeten altijd in samenhang worden gezien. Goede isolatie in combinatie met goede ventilatie leidt tot een comfortabele, gezonde en energiezuinige woning. Mede daarom is er in de isolatiestandaard een streefwaarde voor kierdichting en ventilatie opgenomen. In de motie van het lid Peter de Groot c.s.¹⁶ roept uw Kamer op om ventilatie expliciet op te nemen in het Nationaal Isolatieprogramma. Op de webpagina's over het Nationaal Isolatieprogramma¹⁷ wordt het belang van ventilatie daarom benadrukt. Daarbij wordt doorverwezen naar verbeterjehuis.nl waar praktische informatie voor woningeigenaren staat over het toepassen van ventilatie. Bovendien kunnen gemeenten in de lokale aanpak van het Nationaal Isolatieprogramma geld geven aan woningeigenaren voor ventilatie in combinatie met isolatiemaatregelen.

De Minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening,
H.M. de Jonge

¹⁶ Kamerstuk 32 813, nr. 1021.

¹⁷ Op www.volkshuisvestingnederland.nl.